

Bemærkninger

vedkommende

Lovgivningen om Bandets Bortledning eller Afbenyttelse.

(Af Kammerherre Bornemann til Bjergbygaard ved Holbek.)

Bortledningen af det overflødige og skadelige Band, ligesom Afbenyttelsen af det gavnlige Band, ere Gjenstande, der i det sidste Decennium mere og mere have beskæftiget den rationelle Agerbrugers Tanker.

Ved Forordningen af 29de Juli 1846 er der i det Hele taget paa en hensigtsmæssig Maade sørget for, at det skadelige Band kan blive bortledet, efter de Forordninger, der hertil stilledes, da Forordningen udkom; men da Forordningerne i denne Retning nu ere langt omfangsrigere, stærkere og mere paatrængende, end dengang; — og der i Indledningen til ommeldte Lov gives Lovte om: at Regjeringen, naar nogen Tids Erfaring er erhvervet, nærmere ved Lov vil søge ordnet, hvad hidtil har været henstillet til Overenskomster; — saa synes det Tidspunkt nu at være indtraadt, da Regjeringen bør give denne Sag al tænkelig Understøttelse, Opmuntring og Beskyttelse. Saalænge Regjeringen mangler det fornødne Materiale at bygge paa, vil imidlertid Løsningen af denne Opgave ikke være saa ganske let; og det vil formeentlig først blive mueligt for den, naar Sagen er offentlig gennemdiscuteret, at udarbejde et Lovudkast, som kan tilfredsstille de forskjellige Forordninger.

Det bliver derfor Pligt for enhver praktisk Agerbruger, der føler Interesse for Sagen, at yttre sig over denne saavel for Landet, som for den Enkelte, yderst vigtige Sag; og er det denne Anskuelse, der har fremkaldt efterstaaende Linier.

Naar der nu først tages Hensyn til Afledning af det skadelige og overflødige Vand, da har Forordn. af 29de Juli 1846, som ovenfor bemærket, vel herfor givet hensigtsmæssige Regler, der kunne fyldestgjøre de Fordringer, der stilledes for 10 Aar siden; men siden Drainingens utvivlsomme Gavnlighed er bleven almindelig erkjendt, er den Dybde, hvori det skadelige Vand hidtil ved aabne Grøfter bortleedes, nu langt fra at være tilstrækkelig; og Drainingen bliver saaledes, paa Lovgivningens nuværende Standpunkt, ikke alene meget for kostbar og yderst vanskelig for den Enkelte i Almindelighed, men den er endog tildeels umuelig paa mangfoldige Jorder.

Drainingen er kostbar for den Enkelte, fordi den absolut nødvendige, sagkyndige Veiledning er særdeles vanskelig at erholde; fordi Rørene ere meget for dyre, og Transporten af disse for lang, idet Brændingen endnu udføres paa saa saa Steder; og endelig fordi Qualiteten af Rørene paa mange Steder lader meget tilbage at ønske.

Drainingen er vanskelig for den enkelte Grundeier at udføre, fordi det lavere liggende Sted, hvortil den dybere gaaende Ledning maa føres, ofte vil være saa langt fraliggende, saa at Ledningen maa gaae over Jorder, som tilhøre anden Mand eller andre Mænd, der enten maaskee fordre en uforholdsmæssig Godtgjørelse, eller aldeles modsætte sig Foretagendet; eller ogsaa fordi en nedenliggende Grundeier kunde forlange een Retning for Aflednings-Drain, og en ovenliggende en anden.

Drainingen er endelig, paa Lovgivningens nuværende Standpunkt, umulig paa mangfoldige Jorder, fordi de større Vandløb nødvendigviis maatte udgraves i en større Dybde med tilsvarende Brede, end som hidtil paa

Grund af de aabne Grøfters ringere Dybde er bleven fordret, paa det at Drain-Rørene i den nødvendige Dybde maae kunne føre Vandet bort, og de større Vandløb paa den kortest mulige Tid atter føre de større Vandmasser til Havet; — og fordi en saadan Udgravning, der maatte udføres samtidig for hele Løbet, paa Grund af Omkostningerne, ikke billigtvils vilde kunne paalægges de Grundeiere, hvem Oprensningspligten nu, efter Lovgivningen, paahviler; ligesaa lidt som disse med Billighed kunne paalægges det fremtidige, meget forøgede, Bedligeholdelses-Arbejde.

Med Hensyn til Kostbarheden, da vil denne Anstødssteen for Drainingen af sig selv falde bort, efterhaanden som denne bliver almindeligere; men hvad de øvrige Hindringer angaae, da kunne disse ikke overvindes uden ved Lovgivningens Medvirkning.

Af den store Betydning, som Drainingen nu med Rette tillægges, synes derfor at fremgaae det Udførelse, ja Nødvendige, i: at Staten erklærer Drainingen for et Foretagende, den vil fremhjælpe.

Bed Udførelsen af Drainingen maatte vel ikke nogen Forpligtelse kunne paalægges en Grundeier til at underkaste sig nogensomhelst Byrde, for at skaffe Vandet Afløb; men han skal være forpligtet til at taale Drainingen, og ifkun deeltage i Omkostningerne i Forhold til Gælddommens forøgede Værdi; og det vil formeentlig høre til Undtagelserne: at en Grundeier vilde ansee det for en Byrde, at see en lukket Drainrende ført fra Naboen ind under hans Lod. Det bør saaledes ikke kunne paalægges en Grundeier at skulle draine, men han skal kunne tvinges til at tillade, at Gravningen af den, som oftest aabne Vandledning føres over hans Grund, mod fuld Erstatning, efter Fradrag for den Nytte hans Grund, imod eller med hans Billie, faaer af Vandledningen. Ved denne Fremgangsmaade vil Drainingen blive et Foretagende, der kan udføres saavel af den Enkelte, som af flere Grundeiere i Forening, hvilke i Mangel af Enighed, vilde kunne fremhjælpes af

den sagkyndige Autoritet, der erkjender Gavnligheden at være tilstede.

Retten til at lade Afløbsrender gaae over eller under anden Mands Jord bør derfor hjemles ved Lov.

Den væsentligste Hindring for at Drainingen kan blive almindelig, er og bliver imidlertid: den for Drainingen utilstrækkelige Udgravning af Landets større Vandløb.

Breden bør i mange, ja maastee de fleste Tilfælde være dobbelt saa stor, som nu er Tilfældet, og Løbene maatte alle have en saadan Dybde, at Hoved-Drain-Ledningerne, hvor de paa de laveste Steder kom til at gennemskjære Vandløbene, maatte kunne borsføre Vandet paa en Dybde, som mindst af $1\frac{1}{2}$ Alen; og endelig maatte Vandløbets Retning føres i saa lige Linier som muligt. Reguleringen og Udførelsen af saa betydelige, og i de private Forhold saa indgribende, Foretagender kunne ganske vist kun alene udføres af Regjeringen, men bør stee paa hele Landets Bekostning; og maatte de foreløbige Nivellements-Arbejder m. v. saavel som den senere nødvendige Regulering, Expropriation og Magestifter, samt endelige Udførelse af Arbejderne ordnes og ledes ved af Regjeringen udnævnte Commissioner, der vare sammensatte af sagkyndige Mænd, som arbejdede efter en vis given Instrux.

Det kunde i første Øieblik synes, som om den her foreslaaede Forbygning og Udvidelse af Landets større Vandløb vilde medføre en overordentlig stor Bekostning og paalægge Landets Beboere en utaalelig Byrde; men dette viser sig imidlertid ved noiere Undersøgelse ikke at være Tilfældet. Naar der til Exempel antages: at en af Landets Provindser havde større Vandløb til et Længdemaal af 100 Meil, og Omkostningerne for hver Meil vilde andrage 8000 Rdlr., vilde Omkostningerne for hele Provindsen komme til at udgjøre 800,000 Rdlr.; naar der nu endvidere antages at denne Provinds har 100,000 Tdr. Hartforn, vilde Skatten blive 8 Rdlr. pr. Td. Hartforn, eller c. en Rdlr. pr. Td. Land; og da denne Skat, ifølge Sagens

Natur, ikke vilde behøves udredet paa een Gang, kan den ikke ansees for at blive særdeles trykkende for Hartkornsbrugerne, der — istedetfor maaſtee at betale Drainingen af en Td. Land med c. 30 Rd. — kom til at betale c. 31 Rd.

Dette Regjerings-Foretagende ſættes overſt, da uden en grundig og conſequent Gjennemførelſe heraf ingen almindelig Draining her i Landet bliver mulig.

Men ogſaa i andre Retninger bør Regjeringen imidlertid fremhjælpe dette, for Landet ſaa overordentlig vigtige, Foretagende. Saaledes er der Mangel paa Mænd, der fuldkommen have lært Drainings- og Engvandingsvæſenet; det vilde derfor være paatrængende nødvendigt, at Regjeringen ſnareſt muligt foranledigede: enten directe, eller ved det Kongelige Landhuusholdnings-Selfſtab, eller ved Hjælp af andre offentlige Inſtitutioner, hvis Formaal er at fremhjælpe for Landet gavnlige Foretagender, — at flere Mænd fra forſkjellige Egne bleve oplærte, og at diſſe Mænd, eſterat have været underkafte en Examen, af Regjeringen bleve udnævnte: ſom autoriserede Drainings- eller Engvandingſ-Meſtere.

Endvidere burde en eller anden Grundeier, ſom var gjennemtrængt af Overbeviisningen om Drainingens Nødvendighed og Nytte for ham, men ſom manglede de fornødne Penge-midler til Udførelſen, af Regjeringen kunne erholde den fornødne Hjælp, naar de godtgjorde deres Mangel paa Evne til at bære Omkoſtingerne, den ſtedfindende Nødvendighed for, at Jorderne bleve drainede, ſamt at den paatænkte Draining bewirkede en Forøgelse af Grundens aarlige Værdi, ſom vilde overſtige den aarlige Rente af det ansøgte Laan.

Regjeringen maatte derfor erklære: at den under viſſe ſtedfindende Forhold vilde underſtøtte enkelte Grund-eiere.

Naar det Tilfælde indtræffer, at flere Grundeiere ikke kunne forenes om et paatænkt Drainingsanlæg, da maatte de førſt have at henvende ſig til en autoriseret Drainingsmeſter, der da var forpligtet til at lægge en Plan til Drainings-Anlægget,

hvilkken da, vedlagt Grundeiernes Bemærkninger, blev at fremsende til den, i denne Anledning requirerede Landvæsencommission, til nærmere Overveielse og Bedømmelse; skulde denne Commission ikke ad Overenskomstens Veie opnaae et Resultat, havde den at affige en Kjendelse, der af Requirenterne maatte kunne indaankes for en overordnet Autoritet, der blev sidste Instants.

Paa det at nu imidlertid vedkommende Grundeiere, med en Tillid og Tryghed, der staaer i Forhold til Sagens store Vigtighed, kunne henvende sig med, ofte meget omfattende, Forslag til Drainings-Anlæg eller Engvandingens-Foretagender, til disse Landvæsencommissioner, kan med ubetinget Ret den Fordring stilles: at Medlemmerne af disse Commissioner ere Mænd af Faget. — Om den største Deel af de nuværende Landvæsencommissairer vil dette formeentlig neppe kunne siges, da de vel ere dygtige, erfarne og praktiske Mænd i visse Retninger, men praktiske Agerbrugere ere ikke mange af dem, og grundig bekjendte med Drainings- og Engvandingens-Anlæg sikkerligen endnu færre. Efter det Standpunkt, hvorpaa Agriculturen for Diebliffet er stillet, og med de overordentlige Fremstridt, den med hvert Aar gjør, kan Sammensætningen af disse Commissioner derfor ikke længere siges at være tilfredsstillende. Formanden i Landvæsencommissionerne er, som bekjendt, Amtmanden; heri menes ikke at burde foregaae nogen Forandring, da han, som Amtets første juridiske Embedsmand, er vel stiftet til at lede Forretningerne, men da disse Embedsmænd i Reglen ere ukyndige i det praktiske Agerbrug, bliver det af sær Vigtighed, at den fornødne Indsigt i Forening med Erfaringen findes hos Commissionens to andre Medlemmer. Billighed taler imidlertid for, at disse Mænd gives et mere fyldestgjørende Bederlag end hidtil, ikke alene for den Tid disse Forretninger borttage fra deres egentlige Livsstilling, og for den usædvanlige legemlige Anstrængelse, saadanne Local-Undersøgelser medføre; men ogsaa for de specielle Kundskaber, der maa fordres at de skulle være i Besiddelse af.

Men er det af Bigtighed, at Landvæsencommissionerne ere sammensatte paa en tilfredsstillende Maade, da bliver dette af endnu mere betydningsfuld Bigtighed, med Hensyn til den overordnede Autoritet, der skal og bør være sidste Instantz for de indankede Sager. Istedetfor at den inappellable Myndighed, efter den nu gjældende Lovgivning, er neblagt i een Mands Haand, nemlig Indenrigsministerens, foreslaaes Oprettelsen af en Over-Landvæsencommission, der kom til at bestaae af 5 Medlemmer, som udnævntes af Regjeringen, nemlig: en overordnet juridisk Embedsmand, der var Commissionens Formand, en Landinspecteur, en Drainings- og Engvandingsmester, samt 2 videnskabelig dannede, praktiske Landmænd.

Overlandvæsencommissionernes Resolutioner skulle være endelig afgjørende, og meddeles Parterne til ufravigelig Regel, saa at ingen videre Baaanke eller Klage, i Henseende til disse, maatte kunne finde Sted.

Overbeviisningen om at Overlandvæsencommissionen og Landvæsencommissionerne, ved en saadan Sammensætning, ville kunne virke til Gavn for Landets Agerbrug i Almindelighed, saavelsom til Nytte for den enkelte Grundeier i Særdeleshed, leder til Udtalelsen af det Haab og det hjertelige Ønske, at det ret snart maatte lykkes at gjennembryde de Bolværker, som Sædvane og Eigegyldighed, ikke mindre end Ulysten mod nye Forandringer, i Reglen gjerne opstille mod alle gjennemgribende Fremskridt. —

Med Hensyn til det 2det Afsnit i Forordn. 29de Juli 1846, da maa det vel indrømmes, at en forsvarlig Oprensning af de mindre Vandløb, ved de givne Bestemmelser, kan opnaaes; men Erfaringen har noksom viist, at der hos de vedkommende Synsmænd er en vis Ulyst tilstede til at anvende en streng Fremgangsmaade imod deres egne Sognemænd, for at fremtvinge de herhenhørende Arbeider.

Efterhaanden som Drainingen vinder Fremgang, vil en forsvarlig Udgravning og Oprensning af disse mindre Vandløb blive en Nødvendighed, og det vilde derfor formeentlig være

helligere, naar ligeledes disse Løb bleve undergivne offentlig Control. Det foreslaaes derfor, at Sogneforstanderskaberne blive paalagte at indmelde til Amtsraadet, hvilke Løb der ønsedes optagne som mindre Vandløb, at Amtsraadet derpaa, efterat Amtet var inddeelt i visse Districter, udnævnte en Synsmand i ethvert af disse, der skulde gives en vis Godtgjørelse af det Offentlige, for aarlig at afholde regelmæssige Afsyn, efter samme Regler, som for de større Vandløb ere foreskrevne. Naar § 38 bestemmer, at Valgene af Synsmændene for de mindre Vandløb blive af Sogneforstanderskaberne at indstille til Amtmandens eller Amtsraadets Approbation, da er dette en Bestemmelse, der i Reglen er uden al Betydning.

Bedkommende Vandets Afbenyttelse, da henvises de Paagjældende ved Frd. 29de Juli 1846, 3die Afbl., til, ad Overeenskomstens Veie at opnaae hvad de maatte ønske; idet Lovgiveren dog tillige opfordrer vedkommende communale Myndigheder, navnlig Amtsraadene, til paa bedste Maade at være de Jordbrugere, som derom henvende sig til dem, behjælpelige. Det maa saaledes staae Enhver frit for, naar det Offentlige Intet derimod har at erindre, og ingen Privates lovlig erhvervede Rettigheder derved krænkes, at forene sig med Andre, samme Aeløb paagrændsende Jordbrugere: om at benytte Vandet til Engvanding, og derom at oprette en Overeenskomst, samt dertil træffe de fornødne Foranstaltninger, (see §§ 53—59, 60 og 62). Men kan den Paagjældende derimod ikke selv opnaae en saadan Overeenskomst, har han derom at henvende sig til Amtsraadet, som derefter gjennem Landvæsenscommissionen bør søge at udjævne de mødende Vanskeligheder, og at tilvejebringe den attraaede Overeenskomst. Men denne Overeenskomst er det i de hyppigste Tilfælde ikke muligt at opnaae, da gjerne en enkelt, eller maaskee enkelte, Lodsieiere, af indbildte eller virkelige Grunde, sætte sig derimod, og Foretagendet maa saaledes opgives, om end Mængden, og deriblandt meget store Lodsieiere, være enige. At disse Forretninger skulle afholdes for Requirentens eller

Requirenternes Regning, er formeentlig en Bisag, da Omkostningerne, i Forhold til det tilsigtede Formaal, ikke kunne være af megen Betydning; men af langt overveiende Betydning er det: at Landvæsenscommissionerne ere bundne til, under Behandlingen af slige Sager, at holde sig alene paa det mæglende Stadium, uden Berettigelse til at gaae ind paa det dømmende (see §§ 64, 65, 69).

Først naar Grundeierne efter Behag kunne benytte Bandet, eller skille sig af med det, kan Maalet siges at være opnaaet.
